No 57. **DE TIJD.** 1846.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dingsdags, Donderdags en Zaturdags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 3,00; voor de buitensteden *f* 3,50; franco door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 7 NOVEMBER.

Advertentien van acht regels en daar beneden worden tegen *f* 1,75 geplaatst; meer dan acht regels tegen 20 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 6 November.

In de zitting der tweede Kamer van Woensdag ll., is in openbare discussie behandeld en aangenomen geworden de voordragt betreffende het koloniaal batig slot over het jaar 1845. De debatten, daarover gevoerd, waren belangrijk, niet zoozeer om hetgeen over de aanhangige wet is gezegd, als wel om hetgeen te dier gelegenheid is ter sprake gebragt.

In de eerste plaats is, gelijk in vroegere jaren, aanmerking gemaakt op de uitlegging, welke de regering aan art. 59 der grondwet geeft, waarbij aan den Koning het opperbestuur over de overzeesche bezittingen wordt gelaten. Doch geen der sprekers heeft bij de beoordeeling dier interpretatie voor oogen gehouden, wat een hunner, de heer Mutsaers, ter gelegenheid der grondwetherziening had in het midden gebragt, en onlangs de heer van der Gheijn, in zijne lezenswaardige brochure heeft bewezen, dat namelijk de grondwet is gegeven door den souvereinen vorst, aan wiens oppermagt daardoor niets meer kan zijn afgenomen, dan uitdrukkelijk in de grondwet is bepaald. Geheel hunne bewijsvoering mist dus allen grond, en kan hoogtens dienen ten betooge der wenschelijkheid, dat de grondwet daaromtrent, onder 's Konings welwillendheid, worde gewijzigd.

De tweede zaak van gewigt, welke besproken werd, is de poging der Engelschen, om zich op ons eiland, Borneo te vestigen. Daarover werden inlichtingen gevraagd, welke niet werden gegeven. Men onderhandelt namelijk. Intusschen heeft de minister zich toch laten ontvallen, dat Engeland beweert op Borneo aanspraak te kunnen maken, als ware het door het traktaat van 1824 daarin niet gebonden; maar hij heeft er tot geruststelling bijgevoegd, dat Engeland de verzekering heeft gegeven, *voor het oogenblik* geen plan te hebben, om tot de inbezitneming over te gaan. Zou de minister op die verzekering betrouwen? Dat ware toch een weinig al te naïf! Als lord Palmerston niet te gelijker tijd Ierland, en de Vereenigde Staten, en Portugal en Frankrijk op den hals had, dan zoude de minister kunnen ondervinden, hoeveel hij bouwen kan op de verzekeringen van onzen overzeeschen nabuur. De druiven zijn nu niet rijp; is dat niet de zin van het antwoord van het kabinet van Londen?

Wij hebben in de ophelderingen van den heer Baud iets aangetroffen, dat ons nationaal gevoel hindert. Is de aanspraak op het bezit van het gansche eiland Borneo volgens het Europeesch staatsregt en de bestaande traktaten geldig? Wie zal het durven ontkennen? Hoe komt er dan de minister toe te zeggen, dat elke onderhandeling tusschen een sterkeren en zwakkeren hare eigenaardige moeijelijkheden heeft, welke worden vermeerderd, indien de *zwakke* zich niet wacht met *onhoudbare* stellingen voor den dag te komen? Wat beteekent dat? Waarom dat hier ter sprake gebragt? Is de stelling onhoudbaar, dat het traktaat van 1824 aan Engeland het bezit van Borneo ontzegt? Heeft de minister niet zelf die stelling bewezen? Waarom dan van onhoudbare stellingen gesproken, waar die niet worden geopperd? Waarom herinnerd aan onze zwakheid? Waarom niet liever gerekend op de moeijelijkheden, waarmede Engeland thans op zoo vele punten te kampen heeft? Waarom daarvan geen gebruik gemaakt, om de onderhandelingen sterk door te zetten, en de zaak definitief te eindigen vóór dat Engeland de handen vrij krijgt, en daarmede gelegenheid vindt, om van zijne sterkte misbruik te maken op onze zwakheid?

Het is zeker, voor den eersten keer, sinds Nederland bestaat, dat een minister aan de natie, ter openbare vergadering harer vertegenwoordiging, de droevige waarheid voor de voeten werpt, dat zij bukken moet voor de overmagt van Engeland. Het is helaas! maar al te waar! Maar is dat feit zoo onbekend, dat het noodig ware het nationaal gevoel te beleedigen, door eene openbare belijdenis van zwakheid?

Wij hopen, dat dit besef onzer zwakheid den minister niet voeren zal tot eene daad van zwakheid, waartoe hij eenige neiging schijnt te verraden. Dat hij gebruik make van den neteligen toestand van het Engelsch ministerie, die Nederland op dit oogenblik eene betrekkelijk groote magt in de hand geeft. Dat hij nu handele en met veerkracht aandringe op eene regeling der zaak. Dat hij zich niet tevreden stelle met verzekeringen, welke meer dan dreigend zijn; maar eene eindbeslissing vordere, welke Engeland definitief van het bezit van Borneo doet afzien. Daartoe is nu gelegenheid, indien hij, onze zwakheid minder, dan de ongelegenheden van Engeland gedenkt.

Het derde vraagpunt, in het midden gebragt, betreft de finantiële operatiën in onze Oost-Indische bezittingen. De minister verhaalt, dat de gouverneur-generaal de hem toegezondene instructiën, die hier met zorg waren bewerkt en uitvoerig voorgeschreven, gansch heeft ter zijde gesteld, en eigenmagtig wissels heeft afgegeven, om te gemoet te komen aan de ontbrekende munt. Vreemd mogt die verklaring klinken; maar vreemder nog is het, dat de minister die handeling billijkt, zonder daarvoor eenige reden op te geven. Het schijnt, dat de heer Rochussen *carte blanche* heeft bij het ministerie van koloniën!

De vierde zaak, welke de aandacht trok, is de Indische wetgeving, welke met 1 Mei van 1847 zal worden afgekondigd, om met 1 Januarij 1848 van kracht te zijn. Sommige leden der Kamer, onder anderen, de heer Luzac, schenen die wel eens eventjes te hebben willen inzien, vóór dat zij in werking kwam, ten einde, des noodig, hier en daar verbeteringen te kunnen aanbrengen. Maar dit zou niet overeenkomen met het autokratisch stelsel, dat onze bezittingen beheerscht. De minister heeft de inzage dier wetgeving dan ook kortaf geweigerd, en de heeren leden der Kamer berigt, dat zij die zouden kunnen lezen in het *Staatsblad*, zoodra zij daarin zal worden afgekondigd. De minister heeft het daarbij niet gelaten. Hij heeft herinnerd, aan de meening, door den heer Luzac 17 Junij 1845 geuit, dat de wetgeving van het moederland vele gebreken bevat, en een allerslechtst geheel uitmaakt. Die slechte wetgeving is door de Kamer gemaakt. Nu vraagt de minister, welk nut er dan in gelegen kan zijn, om de Indische wetgeving aan het oordeel dier Kamer te onderwerpen? De heer Luzac, die zijne rede badinerend had aangevangen, met zich onder de *verstokte* bestrijders van de interpretatie van art. 59 der grondwet te noemen, heeft zich, bij de scherpe badinatie van den minister, niets minder dan verstokt getoond. Hij heeft zich gehaast te verklaren, dat hij slechts om inlichtingen gevraagd had. *Il en fût pour ses frais.*

Eindelijk, en dit hebben wij voor het laatste bewaard, omdat het verreweg het belangrijkste is, men heeft de gewelddadige uitzetting van Mgr. Grooff en de zijnen niet ongewroken gelaten. De heeren van Golsteijn, Storm, Luijben, van Rosenthal, Verwey-Mejan, de Man en van Sasse van Ysselt hebben die daad van willekeur gelaakt, en den minister waarborgen gevraagd voor de vrijheid van godsdienst. Het antwoord van den minister is gewigtig; te gewigtig om het in het voorbijgaan te behandelen. Wij spreken over een en ander uitvoerig in het volgend nommer. Wij vergenoegen ons heden, aan de aandacht onzer lezers aan te bevelen, het verslag der zitting, dat wij hier onder laten volgen, waarin wij meer bijzonder hebben opgenomen, wat de zaak van Mgr. Grooff aangaat.

Men zal daaruit kunnen zien, dat die daad van geweld door de Kamer, en door de regering naar waarde wordt geschat, dat de regten der Katholijken erkend worden geschonden te zijn, dat die schending voldoening eischt, en dat de vrijheid van godsdienst, zoowel in de Indiën als in het moederland, moet en zal worden gevestigd. Ofschoon de minister het woord van het slechts getolereerd zijn der bedienaren van de christelijke godsdienst gebezigd heeft, zoo belijdt hij nogtans niets meer te willen of te vermogen, dan een toezigt. Het vraagpunt, tot die eenvoudige voorstellling terug gebragt, is gemakkelijk te beslissen. En wij hopen derhalve, dat de minister die beslissing zal bespoedigen. De vertraging daarvan kan alleen van hem afhangen, en zal ook hem alleen worden toegerekend.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Woensdag, 4 November.

Wordt in beraadslaging genomen het wetsontwerp tot regeling van het koloniaal batig slot over 1845. Het woord is aan den heer de Monchy. Deze spreekt tegen het ontwerp. Hij vindt reden van afkeuring in het autocratisch stelsel, en den ellendigen toestand, waarin de finantiëele operatiën den koers van geld en papier hebben gebragt.

De heer van Rijckevorsel bestrijdt het ontwerp, en verwijst naar de redenen, door hem in het voorleden jaar daartegen aangevoerd. Hij behandelt alleen uitvoerig de zaak van Borneo, met betrekking tot de bestaande traktaten tusschen Nederland en Engeland.

De heer Luzac stipt verschillende punten aan: art. 59 der grondwet, de duisterheid der berekeningen, hare onvolledigheid, en de wetgeving, welke zal worden ingevoerd, en vindt daarin redenen, om het ontwerp af te stemmen.

De heer van Goltstein spreekt 1°. over den geldsomloop in Indië, en de aangewende middelen tot herstel. 2°. over de zaak van Monseigneur Grooff; die politieke uitzetting verdient zijne afkeuring. 3°. over het vraagpunt van Borneo.

Bij de godsdienstige kwestie stelt hij voorop de bepaling der grondwet, waarbij ieders godsdienstige regten en vrijheden zijn gewaarborgd En de handelingen van het Oost-Indisch bestuur nagaande, kan hij ze niet overeenbrengen met die bepalingen der grondwet. Hij hoopt van Z. Exc. te dien aanzien eene bevredigende oplossing te zullen verkrijgen. Hij gaat de feiten na, zoo als die achtervolgelijk zijn kenbaar geworden, en meent, dat elke bemoeijing van het bestuur, in zaken van godsdienst moet uitgesloten zijn, en dat er alleen bescherming moet worden verleend, wanneer dezelve wordt ingeroepen.

Een kerkvoogd door de regering erkend, is van hier naar Java vertrokken om in die verre gewesten zijn herders-ambt uit te oefenen. Hij komt in Indie aan, wordt in zijne waardigheid erkend, oefent zijn gezag uit, meent in den kring van dat gezag een maatregel te moeten nemen. Tot ondersteuning daarvan had hij de hulp der regering kunnen inroepen, die hem dezelve niet had mogen weigeren! Wat gebeurt echter? Hij wordt in zijne bemoeijingen belemmerd, de regering werkt de-

zelve tegen, ja verpligt hem zelfs het land te verlaten; en die personen, die aan de geestelijke censuur waren onderworpen geworden, werden door de overheid tot de uitoefening van geestelijk gezag geroepen. De regering in het moederland heeft later het radicaal van die geestelijken ingetrokken. Spr. heeft aangetoond, welke beginselen hadden moeten worden gevolgd en hoe zeer die werden gekrenkt. De bevelen van den gouv.-gen, die de kerkvoogd niet wilde opvolgen, betroffen alleen de kerkelijke overheid, waarmede het burgerlijk bestuur niets had te maken.

De heer Storm zegt, dat zijne denkwijze over art. 59 der grondwet en de uitlegging der regering aan de slotbepaling van hetzelve, genoegzaam bekend is.

Bij deze gelegenheid rigt hij eene vraag aan Z. Exc. den minister van koloniën. Zij betreft de politieke uitzettingen, welke in den laatsten tijd plaats hadden en bepaaldelijk die van den eerwaardigen Bisschop Grooff, omtrent wiens vroegere handelingen zich slechts eene stem verheft, slechts eene beoordeeling bestaat, bij allen, van welke staatkundige kleur of van welke geloofsleer. Zoo de daden van geweld jegens hem gepleegd, volgens de noodlottige uitlegging van art. 59 kunnen geregtvaardigd, en nog bij vervolg kunnen vernieuwd worden, dan is hij van oordeel, dat onze Oost-Indische koloniën daardoor in een oneindig hagchelijker en gevaarvoller toestand zijn gebragt, dan door ondernemingen van andere natiën, tegen welke hij zoo menigen noodkreet in deze vergadering heeft hooren opgaan. Welke ruime uitlegging men ook zou willen geven aan de autocratische magt van den gouverneur-generaal, nimmer toch zal men kunnen toegeven, dat zij zich uitbreiden kan tot eene vrijheid, dat zij ingrijpen kan op regten, die buiten het bereik vallen van het wereldlijk gezag.

Duizende ingezetenen ziet men het vaderland verlaten om eene meerdere godsdienstige vrijheid te zoeken in andere werelddeelen; het vaderland, waar die vrijheid door eene uitdrukkelijke beschikking van de grondwet is gewaarborgd; en, vraagt spreker, zullen dan de ingezetenen onzer koloniën zich veilig rekenen in een land, waar men aan den onbeperkten opperheer het regt toekent om hen in de teederste en dierbaarste belangen te storen?

Zal men voortaan kapitalen daarheen overbrengen, daar ondernemingen beginnen? zullen die landen, ten gevolge van een zoo bedroevend stelsel, niet ontvolkt worden en eindelijk voor ons verloren gaan?

Spreker neemt de vrijheid den minister te vragen, wat het bestuur tegen de vernieuwing van zulke daden van dwingelandij, ter geruststelling van de ingezetenen, zoo in de kolonien als in het moederland heeft gedaan? Welke maatregelen te dien aanzien door het gouvernement zijn genomen? Hij herhaalt het nogmaals, dat hij den toestand onzer meest gewigtige buitenlandsche bezitting, door daden als die, waarop hij bepaaldelijk doelde, als in het uiterste gevaar bragt beschouwt. Spreker verwacht hieromtrent inlichtingen van Zijne Exc., die wanneer ze voldoende zijn, zeer heilzaam zullen werken. Echter moet hij ten slotte opmerken, dat zijne beschouwingen omtrent den zin van art. 59 der grondwet hem in geen geval vrijheid zullen laten, om voor deze wet te stemmen.

De heer Luyben was voornemens geweest in deze discussie het stilzwijgen te bewaren, maar daar de uitzetting van den bisschop van Canea thans hier is behandeld, zoo mag hij niet afzijn deswege zijne meening in het midden te brengen.

De eerste tijding van die uitzetting heeft hem als katholijk, heeft alle ingezetenen, welke geloofsbelijdenis ook toegedaan met verontwaardiging bezield. Het gedrag der hooge regering nopens de vier herbenoemde geestelijken gaf dan ook reeds dadelijk het bewijs, dat men hier het roekeloos gedrag van het bestuur in Indië afkeurde.

Indien spreker wel onderrigt is, dan is thans deze zaak gebragt voor het hof van Rome, dat alleen competent is om in dergelijke punten te beslissen. Die beslissing wordt gewacht, elk zal haar eerbiedigen, zoo wel spreker als ieder katholijk, maar bovenal de eerw. bisschop van Canea.

Hij hoopt, dat deze zaak eene gunstige wending neme en dat de Indische regering voortaan het beginsel zal huldigen van vrijheid voor alle godsdienstige gezindheden op Java.

Na eenige aanmerkingen van de heeren van Rosenthal, Knip horst en Hoffman, komt de minister van Koloniën aan het woord, die, na geantwoord te hebben op de verschillende aanmerkingen door de sprekers gemaakt, eindelijk ook de uitzetting van Mgr Grooff bespreekt.

Z. Exc. merkt op, dat er in den staat en in den kerk punten en beginselen zijn, die het beter ware niet aan te roeren. Hij had dan ook wel gewenscht dat de kwestie van de uitzetting van een kerkvoogd niet in de kamer ware behandeld. Dat onderwerp is van zeer teederen aard. Het betreft eene geloofsbelijdenis, die niet de zijne is. Met de meeste bescheidenheid meent hij te moeten aanmerken, dat de beginselen, waarvan twee sprekers ten dezen aanzien zijn uitgegaan, geheel onbestaanbaar zijn met het stelsel, dat in de koloniën moet worden gevoerd. Geene bevolking is welligt onverdraagzamer dan de Mahomedaansche, die daarin door hare priesters wordt aangevuurd. Vooral van deze zou men lessen van onverdraagzaamheid kunnen ontvangen. Het is van het hoogste belang, dat er aan die priesters geen schijn, geen voorwendsel van zwakheid gegeven worde. Uit dien hoofde moeten alle leeraars of priesters, ook die, welke tot de Christelijke Godsdienst behooren, onder een band gehouden worden. Reeds tijdens de republiek bestonden dergelijke bepalingen ook voor de Christen leeraars. Sedert is de bevolking aanzienlijk toegenomen. De omstandigheden, die toen tot voorzigtigheid noopten, zijn steeds dezelfde. Alle godsdienstleeraren moeten staan onder toezigt der regering. De christenleeraren mogen van die bepaling niet worden uitgesloten. Bij het bestaan der zoo aanzienlijke Mahomedaansche bevolking zou het uiterst gevaarlijk zijn, indien men nopens de christenleeraren van deze beginselen afweek. Alle leeraren worden slechts getolereerd. Z. Exc gelooft niet dat dit stelsel onbestaanbaar is met de beginselen der R. K. kerk. De minister verklaart ten slotte, dat de regering nog geene bepaalde uitspraak heeft gedaan, maar overtuigd is geworden, dat de botsing ook in Rome een pijnlijken indruk heeft gemaakt, — dat de regering in Indie, even als elders, de godsdienstige vrijheid wil en zal handhaven, maar van het eenmaal aangenomen hoofdbeginsel niet kan afwijken, zonder de rust en het behoud van de volkplantingen op het spel te zetten; — dat zij daartoe moet weten, welke de bedienaars zijn van de onderscheidene godsdienstige gezindheden, en wat zij verrigten, — en dat hij, minister, eerder zijne betrekking zal nederleggen, dan van het vasthouden van dit beginsel afstand doen.

De Heeren Luzac, en de Monchy lichten hunne meening nader toe.

De Heeren Verwey-Mejan en de Man verklaren de voordragt te zullen aannemen zonder zich daardoor verbonden te achten aan de beginselen door den minister vooruitgezet nopens Borneo en de geweldadige uitzettingen.

De Heer van Rosenthal komt terug op zijne reden, om zich te verzetten tegen de politieke voortzettingen, en waarborgen te vragen voor de godsdienstige vrijheid.

De heer Luyben meent eene zinsnede van de rede des ministers niet stilzwijgend te mogen laten voorbijgaan. Het is hem daaruit namelijk gebleken, dat de leeraars der Christelijke godsdienst dáár slechts worden getolereerd; dat zij moeten onderdoen voor het onverdraagzame en onbeschaafde Islamismus, en dat uit dit alles is op te maken, welke vrijheid van godsdienst er in Indië bestaat.

De heer van Goltstein komt mede op tegen de geringschatting van de godsdienstige vrijheid in Indië, die hem thans uit de rede des ministers is gebleken.

De Heer van Sasse van IJsselt verklaart, dat hij tegen het ontwerp stemmen zal, niet om de voordragt zelve, maar om daardoor een blijk van afkeuring te geven, wegens het door Z. Exc. aangevoerde.

Z. Exc. de minister van kolonien herhaalt, dat de regering geen de minste inbreuk wil maken op de godsdienstige vrijheid. Hij beschouwt het echter niet als invloed op die vrijheid, dat de regering het toezigt wil houden over de leeraars van alle godsdienstige gezindheden. Het aankleven van dat beginsel is van het uiterste belang. Het behoud der kolonien en de materiële welvaart van Nederland, zou daarvan kunnen afhangen. Veeleer zou hij zich verpligt rekenen, zijne portefeuille neder te leggen, dan een beginsel op te offeren dat hem voorkomt, van het hoogste gewigt te zijn.

De beraadslagingen worden gesloten. Het ontwerp wordt in omvraag gebragt en *aangenomen* met eene meerderheid van 27 tegen 13 stemmen.

Voor hebben gestemd de heeren: Kien, van Akerlaken, Lycklama à Nyeholt, Cost Jordens, Egter, Menso, Verwey-Mejan, Modderman, Corneli, van Naamen, van Haersolte, van Nagell, de Man, Schooneveld, Enschedé, Backer, Timmers Verhoeven, Bijleveldt, Nederburgh, Uytwerf-Sterling, Faber van Riemsdijk, Bleiswyk, Gevers van Endegeest, Hiddema Jongsma, Borski, Scheers en Bruce, (de Voorzitter).

Tegen hebben gestemd de heeren: van Rijckevorsel, Kniphorst, Duymaer van Twist, Luzac, Luyben, de Monchy, van Sasse van Ysselt, Hoffman, Nap, van Panhuys, Nedermeijer van Rosenthal, Storm en van Goltstein.

Daarna wordt de Vergadering gescheiden tot des avonds.

Avondzitting van 4 November.

Wordt voorlezing gedaan van het koninklijk besluit, houdende magtiging op den gouverneur van Limburg, om de staten dier provincie bijeen te roepen, ten einde te voorzien in de vacature, ontstaan door het aangevraagd en verleend ontslag van den heer Strens en door het overlijden van den heer Michiels van Verduynen. Daarna heeft de Kamer gekozen:

1°. Tot eersten kandidaat voor het lidmaatschap in den hoogen raad, den heer Mr. P. A. van Steenbergen, raadsheer in het provinciaal geregtshof in Overijssel (bij eerste stemming met 34 van de 36 stemmen)

2°. Tot tweeden kandidaat Mr. H. J. H. Modderman lid der Tweede Kamer, kanton-regter te Winschoten (bij tweede stemming) met 24 van de 37 stemmen.

Tot derden kandidaat, mr. A. van de Graaff, raadsheer in het hof van Overijssel. (Bij eerste stemming met 22 van de 37 stemmen.)

Deze voordragt zal aan Z M. worden aangeboden, door eene commissie bestaande uit de heeren stemopnemers, (zijnde de heeren: Verwey-Mejan, Schooneveld, Riemsdijk en Hofman), de heeren: van Goltstein, van Rijckevorsel, de Monchy en Nederburg.

Daarna wordt de vergadering gesloten.

AMSTERDAM, 6 November.

Het kort verslag der zitting van ll. woensdag is alleen in de laatste editie van ons voorgaand nommer opgenomen kunnen worden. De zitting was te laat afgeloopen, dan dat wij daarvan berigt konden hebben voor de afzending der eerste posten.

Wij hebben met verwondering gezien, en de Katholijken zullen het met leedwezen hebben opgemerkt, dat een viertal leden uit Noord-Braband afwezig waren bij de belangrijke discussie van ll. Woensdag. Daaronder waren drie Katholijken. Het vraagpunt dien dag behandeld is voor de Katholijken in het bijzonder, en voor elk Nederlander in het algemeen, omdat zij de vrijheid van Godsdienst betreft, van het allergrootste belang. Eene afwezigheid bij zulk eene gelegenheid van ruim de helft der vertegenwoordiging van eene provincie is onverschoonbaar en onverklaarbaar.

Wij hebben in ons vorig Nommer met een enkel woord gesproken van den weg, dien de Engelsche koerier van de Overland-mail, de heer Waghorn, van Triest over Duitschland gevolgd is, ten gevolge waarvan hij eenigen tijd later in Engeland is aangekomen dan de koerier die te Marseille ontscheept is en den weg door Frankrijk genomen heeft.

De estafette naar Marseille bestemd, heeft Alexandrië den 20 October, des middags ten 12 ure 35 minuten verlaten, en de estafette van den heer Waghorn was een kwartier uur eerder uitgezeild. De mail, voor Marseille bestemd, was op de *Ariel* geplaatst, zijnde eene nieuwe stoomboot, aan de Engelsche compagnie van het Oosten toebehoorende, en is den 26 October ten 5 ure 50 minuten na eene zeer ongunstige reis te Marseille aangekomen. Die pakketboot kan, naar het zeggen van een Fransch blad, den overtogt bij gunstig weder, in 5 dagen volbrengen en in den regel binnen 5 en een halven dag; bij deze reis heeft hij echter 6 dagen, twee uren en 3 minuten noodig gehad.

Bovendien heeft de koerier, die met de Engelsche brieven door Frankrijk heeft gereisd, buitengewone vertragingen ondervonden ten gevolge van de overstroomingen, waardoor in vele departementen de gemeenschap gestremd was. In weerwil van al deze tegenspoeden zijn de brieven te Londen aangekomen negen en een halven dag na hun vertrek uit Alexandrië, t. w. den avond van den 29 October en zeven en twintig uren voor de aankomst van den heer Waghorn. Het zou dus ten duidelijkste uit dezen belangrijken wedstrijd van versnelde briefwisseling blijken, dat de weg over Marseille ten opzigte van de snelheid den voorkeur verdient.

— Het aantal brieven, hetwelk met 's Lands stoomschip Vesuvius den 27 Julij van Batavia naar Singapore vertrokken was, om van daar met de Overland-post naar Europa verzonden te worden, bedroeg 1,492. Bovendien waren met die gelegenheid 250 brieven voor Singapore, 231 voor Banka, 191 voor Palembang en 94 voor Riouw, te zamen 766 brieven voor Indische plaatsen afgezonden. De Vesuvius was in den morgen van 14 Aug. op de reede van Batavia teruggekeerd, medebrengende de brieven en Nederl. bladen tot 23 Junij.

Aan de Redactie van de *Burger* en *Asmodée* is de volgende brief gerigt, voorkomende in de *Burger* van heden, met het antwoord der redactie van dat weekblad.

»Meermalen hebben wij met innige smart in UEd. zeer geachte en algemeen gelezen wordende dagbladen eenen geest van vijandschap of oppositie tegen de R. Katholijken Godsdienst en geestelijkheid zien doorstralen, welke des te treuriger is, naarmate zij in deze dagen van politische beweging alle te zamen-werking onmogelijk maakt en zoo doende de Aristocratie en Oligarchie krachtdadig in de hand werkt, welke in deze onderlinge verdeeldheid der partijen juichende, alles aanwendt ten einde deze tweespalt in het leger der oppositie gaande te houden en langs zoo meer aan te vuren. Dit is eene groote en nationale ramp, welke UEd. zult begrijpen dat dient hersteld te worden, daar er zonder *eendragt* geene herstelling van de gebreken onzes staatsgebouws denkbaar is, maar alle verbetering hierdoor onmogelijk wordt gemaakt! — Door eendragt kan men veel verrigten, denk slechts aan de *Union Catholique Liberale* van de jaren 1827, 1828, 1829 en 1830 in Belgie en hetgeen de Unionisten tot stand hebben gebragt! — Daarom, WelEd. Heer, bidden wij u, laat de R. Katholijke godsdienst, geestelijkheid en geestelijke orden, alsmede de Societeit van Jesus, voortaan met vrede, eerbiedigt hare gebruiken en nutttige instellingen, en laat vooral die tot walgens toe opgewarmde Jesuitenkwestie in uwe geachte weekbladen onaangeroerd; sluit UEd. aan bij al de Katholijken organen en vereenig u met *de Tijd*, *Noord-Brabander*, *Catholijke Nederlandsche Stemmen*, *de Katholiek*, *Arnhemsche Courant* enz., ten einde gezamenlijk en vereenigd de Oligarchie te bestrijden. Vrijheid van Godsdienst en Onderwijs zij dan voortaan ook uwe leus en de verdediging van de regten der Katholijken, en zij zullen zich alsdan weder volgaarne met de Liberalen alliëeren en gezamenlijk met u en al de onafhankelijke organen tegen willekeur en dwingelandij ten strijde strekken.

Dit is slechts Wel-Ed. Heer, eene bescheidene raadgeving, ook in het belang van uwe bladen gedaan, doch wij gelooven van UEd. verlicht oordeel te mogen verwachten, dat UEd. deze in het Nationaal belang gegevene wenken op hunne regte prijs zult schatten. Gaarne zouden wij UEd. oordeel in de correspondentie van de *Burger* hierover eens vernemen. — Bedenk UEd. steeds dat er zonder *éénheid* en te zamen-werking der Katholijken ook nimmer eene grondwetsherziening denkbaar is. — Vooral in deze, dagen eener algemeene vrijheid moordende drukpers vervolging, is het meer dan tijd dat de Liberalen en Katholijken een krachtvol verbond sluiten, gelijk in 27, 28, 29 en 30 in Belgie plaats had."

Het antwoord der Redactie luidt aldus:

»Wij hebben vermeend dezen brief te moeten en te mogen plaatsen, om den geëerden steller van denzelven, te toonen dat, daar wij niet schroomen het daarin tot ons gerigtte verwijt bekend te maken, wij gevolgelijk ook kunnen geacht worden ons het niet aan te trekken.

En waarlijk, en in gemoede, met verwijzing naar de tot heden verschenen nommers van *De Burger*, durven wij het gerustelijk aan ieder onpartijdig oordeel overlaten, te beslissen of dat verwijt al dan niet ten eenemale ongegrond, derhalve onregtvaardig is?

Waar toch hebben wij ons er op toegelegd, het Protestantismus boven het Katholicismus te stellen; waar ter plaatse hebben wij getoond, dat eene vijandige gezindheid jegens het laatste ons bezielde?

Men werpe eenen terugblik op alle onze vorige nommers en men zal gedrongen zijn te erkennen, dat wij integendeel, waar het er op aan kwam, niet geaarseld hebben katholijke belangen voor te staan.

Overigens beamen wij ten volste met den geëerden correspondent, dat niets zoo zeer wenschelijk en noodzakelijk is dan eene broederlijke vereeniging tusschen de Katholijken en de Protestanten.

Wij betreuren inniglijk de zekere spanning, die men

tusschen hen zocht te weeg te brengen, en laken waarschtiglijk alle pogingen, die, zoowel aan den eenen als aan den anderen kant, worden aangewend, om spanning aan te wakkeren."

'sHERTOGENBOSCH, 29 October. Door de nieuwspapieren is bekend gemaakt, dat de heer J. P. Koens, te 's Gravenhage, den 17 Julij ll. zich tot Z. M. heeft gewend, ter bekoming eener concessie tot den aanleg en de exploitatie van eenen spoorweg, linea recta van Amsterdam naar Rotterdam, welke afstand zoude worden afgelegd in ruim 80 minuten, in plaats van 2½ uur, die zouden worden vereischt over den Hollandschen of Rijn-spoorweg, wanneer de zijtak van den laatsten tusschen Rotterdam en Utrecht zal zijn gelegd.

Dit verzoekschrift werd afgewezen, voor redenen opgevende, dat er voor 's hands geene genoegzame termen aanwezig waren, om hetzelve in te willigen.

Dezer dagen heeft echter gezegde heer Koens zich weder bij verzoekschrift, om hetzelfde einde, tot Z. M. gewend, hetwelk, naar wij vernemen, in gunstiger overweging is genomen.

Een groot aantal exemplaren zijn van dit request aan H. H. handelaren, zoowel te 's Hertogenbosch, Tilburg, Eindhoven als elders uitgereikt, omdat Noord-Braband en Limburg bij de exploitatie van dezen spoorweg verre het grootste belang hebben.

Eene missive van den heer Koens begeleidde dit request, waarin Z. Ed. de ondersteuning van dit plan aan den handelstand zeer aanbeveelde. Het smart ons, niet in de mogelijkheid te zijn, letterlijk het aan Z. M. aangeboden smeekschrift van dit zoo gewigtig plan te kunnen mededeelen, doordien ons bestek de opname van dit zoo wijd en breed uitgezette verzoekschrift niet gedoogt; doch wij zullen zoo veel mogelijk de voornaamste bestanddeelen van hetzelve openbaar maken, om ieder in de gelegenheid te stellen, dit gewigtig ontwerp in deszelfs gemeenste grondslagen te kennen en daaruit nut te trekken.

De suppliant begint met zijn verzoek te kennen te geven, om concessie voor eenen spoorweg, uitgaande te Amsterdam, buiten de Utrechtsche poort, bij de Beerenbijt, en loopende zoo veel doenlijk in eene regte lijn langs Alphen tot Rotterdam; drie achtste gedeelten dus korter dan die van Amsterdam over Haarlem, Leijden en 's Gravenhage naar Rotterdam.

Naar het inzien des adressants, werd zulke bespoediging in vervoer door de behoeften van het handelsverkeer tusschen de twee voornaamste koopsteden des rijks dringend gevorderd. De stoomvaart, het postwezen, vooral met betrekking tot de hoofdstad, zouden daardoor eene aanmerkelijke verbetering kunnen ondergaan.

De handel tusschen Amsterdam en Engeland en Frankrijk kan slechts onvolledig worden te gemoet gekomen door den Hollandschen spoorweg. Eenmaal die handel verlegd zijnde, zal niet wederkeeren.

In de tegenwoordigen tijd van vooruitgang en algemeene mededinging kan het niet geraden zijn om aan de persoonlijke gemeenschap tusschen de beide groote koopsteden langer een middel te onthouden, dat eene besparing van nagenoeg de helft van den tijd aanbiedt.

De kortste gemeenschap tusschen Amsterdam en Haarlem, tusschen Haarlem en Leyden, tusschen Leyden en 's Gravenhage en tusschen 's Gravenhage en Rotterdam is thans wel verzorgd, maar de directe communicatie tusschen de beide groote koopsteden zal slechts de helft genieten van de voordeelen door het spoorwegmiddel aangeboden, zoo lang er geen ijzeren weg in eene regte lijn tusschen dezelve is aangelegd, die deze steden nagenoeg de helft nader bij elkander zal brengen, dan door den Hollandschen geschieden kan.

Amsterdam kan daardoor een spoedig en regelmatig handelsverkeer met de Duitsche staten verzekerd worden, en zal niet langer afhankelijk blijven van de situatie der Lek en de ongemakken en kosten, die welke de vaart over Gorinchem medebrengt, als wanneer men 8 sluizen en 30 bruggen moet passeren, zoodra de nieuwe ontworpene spoorweg, Neerland's groote koopstad op 80 minuten afstands zal gebragt zijn van het punt, van waar Nederland ongehinderd te water met den Duitschen Rijn gemeenschap houden kon.

Niet alleen zal dit nieuwe spoorweg-ontwerp gunstig influenceren op de betrekkingen van Amsterdam met den Rijn, maar bovendien eene snelle en regelmatige communicatie daarstellen, tusschen Amsterdam en de zuidelijke provinciën des Rijks, Frankrijk, Engeland en Belgie. Alle goederen van daar te Rotterdam aangevoerd, en voor Amsterdam bestemd, en omgekeerd de waren van Amsterdam derwaarts gedestineerd, zullen als het ware in een oogwenk derzelver destinatie hebben bereikt. Rotterdam zal gelijkerwijze voordeel kunnen hebben van de communicatie tusschen Amsterdam en Noordelijke Provinciën, Hamburg, Bremen, de Oostzeesche havens en alle andere scheepsgelegenheden, welke meer eigenaardig in de hoofdstad te huis behooren; kortom Amsterdam zal als het ware *en* aan de Maas *en* aan het Y gelegen zijn; Rotterdam zal evenzeer Maas en Y te gelijk kunnen benuttigen; de afstand tusschen beide steden, zal verre weg minder zijn dan die tusschen de uiterste punten van handelsbeweging in de Engelsche wereldstad.

In den jare 1842 werd uit de Staten van het Tolverbond hier te lande aangevoerd, voor eene waarde van ruim 44 millioenen guldens, waarvan voor 11 millioen is doorgevoerd en uit de Nederlanden naar diezelfde Staten voor eene waarde van 24½ millioen guldens, terwijl naar die steden werd doorgevoerd voor ruim 57 millioen guldens.

In 1844 werd aan Engelsche en Iersche producten en manufacturen uit Groot-Brittanje verzonden naar Rusland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Duitschland en Nederland voor eene waarde van omstreeks 152 millioen guldens.

Wanneer op dit alles het oog wordt gevestigd en in aanmerking wordt genomen, welk gewigt Amsterdam weleer heeft gelegen in de schaal van den wereldhandel, dan zal er niet aan gewanhoopt worden, dat Neerlands eerste koopstad, nogmaals hare vroegere plaats terug neemt, indien zij slechts in de gelegenheid kome om onbelemmerd over gelijke middelen van gemeenschap te kunnen beschikken, als elders wordt aangetroffen, en het is uit dit gewigtig oogpunt ook, dat wij niet hebben geaarseld hierover iets te zeggen en deze daadzaken ter overweging aan den handelstand mede te deelen.

TILBURG, 5 Nov. Heden morgen om elf uur arriveerde hier Z. M. de Koning, vergezeld van Hoogstdeszelfs adjudanten; reeds heeft Z. M. zijne bezittingen alhier weder in oogenschouw genomen.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 4 November. Morgen tegen den avond wordt de Hertog van Montpensier met zijne jeugdige gemalin alhier verwacht. De rijtuigen van den Hertog zijn reeds dezen nacht hier aangekomen.

— Men zegt, dat het ministerie besloten heeft, dat de vice-admiraal, de Prins van Joinville, tot de waardigheid van Admiraal van Frankrijk zal verheven worden, in vervanging van den heer baron Duperré, die overleden is.

— Het gouvernement heeft dezer dagen een stoomfregat van 450 paardenkracht naar den Taag gezonden ter versterking van het Fransch eskader.

— Men leest in de *Epoque*, dat de eigendom van dat dagblad den 1 November aan den heer Prosper Deville, directeur van het blad *le Droit* voor de som van *f* 202,500 is verkocht. De kooper zal spoedig aan de voormalige actionarissen van de *Epoque* de grondslagen van het nieuw te vormen vennootschap doen kennen. Intusschen geeft het blad de verzekering, dat er geene verandering in de redactie zal plaats hebben, daar geheel het personeel hetzelfde is gebleven.

MADRID, 30 Oct. Heden zijn de Cortes alsmede de Senaat gesloten.

LISSABON, 24 Oct. Onder deze dagteekening heeft men over Engeland berigten uit Portugal ontvangen. Op dien datum duurde te Oporto de opstand nog voort. Bij koninklijk besluit was de mond van den Taag in staat van blokkade verklaard, en waren een korvet en eenige ligte vaartuigen met de uitvoering daarvan belast.

De opstandelingen hebben zich van twee stoombooten van het gouvernement meester gemaakt. De graaf Das Antas is met de onder zijne bevelen staande troepen naar Lissabon opgerukt. De beweging heeft zich nog tot meerdere steden uitgestrekt. Evora heeft zich tegen het gouvernement verklaard. Braga en Pennafiel hebben mede hun *pronunciamiento* gedaan, doch ten voordeele van Don Miguel. In laatstgenoemde stad heeft zich eene Miguellistische junta gevormd. Over het algemeen zijn de troepen aan het gouvernement getrouw gebleven en hebben eenige guerilas in de omstreken van Lissabon verslagen. Het aanwerven van vrijwilligers heeft een einde genomen. Men gelooft, dat er, krachtens het viervoudig verbond, eene vreemde tusschenkomst in Portugal zal plaats hebben. Deze berigten ontleenden wij aan de *Times*.

De *Standard* voegt er bij, dat Cintra, eene der verblijfplaatsen der koninklijke familie, zich insgelijks tegen het gouvernement en ten voordeele van Don Miguel heeft verklaard; dat de generaal Salazar den 25 een aanval op Evora zou doen, en dat die aanval waarschijnlijk over het lot van den opstand zal beslissen. Ten slotte zegt de *Standard*, dat het gouvernement te Lissabon in eene doodelijkste bezorgdheid verkeert, en dat het zich in staat van tegenweer stelde tegen de troepen der opstandelingen, wier aantogt men voorspelde.

Een brief van Lissabon van den 24 des middags, door de *Express* medegedeeld, zegt, dat de generaal Salazar door de opstandelingen bij Evora geslagen was, en dat hij een aanmerkelijk verlies had ondergaan. Dezelfde brief vermeldt, dat Santarem op zijne beurt in opstand is, en dat de authoriteiten en de geringe bezetting van daar de vlugt genomen hadden.

Tijdingen van Oporto loopen tot den 26. De opstandelingen waren nog altijd meester van de stad, en al de omliggende provinciën waren in opstand.

Het Engelsch eskader, onder de orders van den admiraal Parker, heeft Cadix verlaten, met last, om den Taag op te varen.

De opstandelingen hebben zich meester gemaakt van Viana. Eene talrijke bende muitelingen heeft zich te Coïmbra verzameld. Men vreesde, bij het vertrek van de stoomboot *Royal Tar*, dat de Koning'n elk oogenblik genoodzaakt mogt worden, Lissabon te verlaten. Het gouvernement schijnt van de hulp, die de in de haast gewapende bataillons vrijwilligers aan hetzelve zouden kunnen aanbrengen, niet veel werk te maken, daar het hun ijver en hun moed nog niet op de proef heeft gesteld.

De tijdingen van Portugal, door de Madridsche bladen der behoudende partij medegedeeld, luiden gunstiger voor het gouvernement van Portugal, maar zij zijn zeer uiteenloopend en tegenstrijdig, en bovendien van vroegere dagteekening, dan de over Engeland ontvangen berigten:

»Het gouvernement toont zich vol vertrouwen, en zendt voortdurend troepen van het garnizoen van Lissabon naar de noordelijke provinciën. De Koningin heeft de blokkade van de monden van den Duero bevolen. De *Diario* zegt, dat Das Antas den 20 Coïmbra was binnengerukt. Dit schijnt zeker, dat de opstand er niet aan denkt, de Koningin van den troon vervallen te verklaren. Alle stukken van de Junta van Oporto uitgaande eindigen met de woorden: Leve de Koningin!

De generaal Sa da Bandeira, voormalig minister van binnenlandsche zaken in het Palmella-kabinet, heeft zich met zijne adjudanten bij den opstand aangesloten."

— Het schijnt, dat de kabinetten van Londen en Parijs met elkander in overeenstemming zijn getreden, aangaande de te nemen maatregelen opzigtens Portugal. De kolonel Wijlde is naar Lissabon gezonden met last om het Engelsch gouvernement in te lichten van alles wat er in Portugal omgaat. Dezelfde dienst bewijst de heer de Varennes te Lissabon aan de regering van Lodewijk Philips. Overigens zegt men, dat eene gezamenlijke nota der beide kabinetten naar Lissabon is gezonden, vertogen inhoudende aan Dona Maria over hare handeling, waarmede zij hare kroon in gevaar had gebragt.

Het Spaansch gouvernement heeft zich vergenoegd, troepen naar de grenzen van Portugal te zenden, ten einde te waken tegen de pogingen der Spaansche vlugtelingen, die met de opstandelingen gemeene zaak maken.

Een brief van San Jago van den 22, door de *Gazeta* van Madrid medegedeeld, zegt, dat Das Antas en Vasconcelles zich op Engelsche bodems hebben ingescheept, en dat de muiters, die hen ondersteunden, zich aan de autoriteiten hebben onderworpen.

ENGELAND.

LONDEN, 4 Nov. Gedurende de twee dagen, dat H. M. op Hatfildhouse, het kasteel van den markies van Salisbury heeft doorgebragt, heeft men op dat waarlijk vorstelijk verblijf het volgende genuttigd: 3 ossen, 8 schapen, 6 kalven, 50 kapoenen, 150 patrijzen, 100 fezanten, 50 korhanen, 24 kalkoenen, 80 hazen, 24 wilde eenden, 200 konijnen, 4 geitjes, 24 ossetongen en 12 schilpadden, zonder de ontzettende menigte andere geregten te rekenen, die gedurende dien tijd op die rijk voorziene tafel zullen hebben geprijkt.

— De admiraliteit heeft bij openbare toewijzing aanbesteed de leverantie van werktuigen en ketels, voor 6 stoomschepen van 350 paardenkracht, bestemd, om de dienst tusschen Holyhead, aan het kanaal St. George, en Kingston, de haven van Dublin, te volbrengen. Die stoomschepen zullen sneller vaart hebben dan eenige andere boot, die immer in Groot-Brittanje vervaardigd is.

— Men zegt, dat aan den admiraal Parker, oppervlootvoogd van het eskader in de Middellandsche zee een schout-bij-nacht zal worden toegevoegd. De belangrijkheid van deze stelling en de noodzakelijkheid, waarin zich de admiraal Parker bevind, om zich voor eenige maanden van Maltha te verwijderen, doet al het nut van dezen maatregel inzien. *(Morning-Herald).*

DUBLIN, 1 Nov. Onze dagbladen zijn vol van bijzonderheden aangaande het gehoor, dat de Lord-Luitenant aan de bij de meeting van Fermoy benoemde deputatie heeft verleend. De heer O'Connell overhandigde het adres. Lord Besborough gaf zulk een antwoord als in staat was, de stellers van het adres ten volle te bevredigen aangaande de vaderlijke bemoeijingen van het gouvernement. Daarop ontstond een zamenspraak tusschen den Lord-Luitenant, den heer O'Connell en eenige leden der deputatie, bij welke gelegenheid Lord Besborough zeide, dat er thans een millioen menschen aan de openbare werken gebezigd worden.

De paketboot *Hibernia* heeft belangrijke tijdingen van de Vereenigde Staten aangebragt. Monterey, de hoofdstad van Nieuw-Leon, is, na een beleg van drie dagen, bij capitulatie aan den generaal Taylor overgegaan. Het verlies moet van beide zijden groot zijn. Het schijnt,

dat, na deze nieuwe overwinning, de Amerikanen den oorlog met de grootste verwoedheid zullen voortzetten. Santa Anna scheen geene nieuwe onderhandelingen te willen aanknoopen. Intusschen wil men de Mexicanen de oorlogskosten doen betalen. Doch dit zal groote moeijelijkheden verwekken.

— De tijdingen van de overwinningen der Vereenigde Staten, op Mexico behaald, vermeerderen de ongelegenheid van het Engelsch kabinet. De dreigende toestand van Ierland, de opkomende slechte verstandhouding tusschen de hoven van Londen en Parijs, gevoegd bij den opstand in Portugal, dit alles verwikkelt de zaken zoodanig, en verschaft lord Palmerston zoo veel werk, dat de Vereenigde Staten intusschen deze schoone gelegenheid te baat nemen, om ongestoord voordeelen te behalen.

De laatst ontvangen berigten van La Plata wederspreken elkander volkomen betreffende de zending van den heer Hood. Thans, zegt de *Times*, denkt men te Rio-Janeiro dat Montevideo den 28 Augustus zijne belofte vervullen zal van in de voorstellen der Fransche en Engelsche gezanten te bewilligen. De zending van den Heer Hood is dus vervuld en hij keert naar Engeland terug.

De *Liverpool-Times* zegt daarentegen, dat de onderhandelingen door slechte verstandhouding weder gestaakt waren. Na de toetreding van de partij van Rivera was de heer Hood naar Buenos-Ayres vertrokken, om met Rosas te onderhandelen; ofschoon daarvan nog niets was uitgelekt, geloofde men echter algemeen, dat Rosas stellig geweigerd had, de voorstellen aan te nemen, ten ware dat Oribo als wettig president der Oostelijke republiek werd erkend. Den 8 zeide men, dat alle onderhandelingen waren afgebroken, en dat de heer Hood naar Engeland terugkeerde.

De heer Hood is inderdaad den 20 September aan boord van de *Gorgone* te Bahia aangekomen, maar men weet nog niets van den uitslag zijner zending.

De Keizer van China heeft dezer dagen bij een besluit in vijf handelsteden vijf handel-beurzen opgerigt, en daarbij wissel-agenten aangesteld, ten gerieve der Europeanen.

DUITSCHLAND.

SLEESWIJK, 28 October. De hertog van Augustenburg heeft in de zitting van heden zijn voorstel betrekkelijk de invoering eener constitutie in de beide hertogdommen uiteen gezet. Er werd met 39 tegen 2 stemmen bepaald, dat er eene commissie zou worden benoemd om dat voorstel te onderzoeken. Die commissie bestaat uit vijf leden. De staatsraad Ernharsch heeft vervolgens zijn voorstel toegelicht om het bestuur, inzonderheid van het leger en de finantien, van dat van het koningrijk Denemarken te scheiden. Ook dit voorstel is met eene meerderheid van 38 tegen 8 stemmen aan eene commissie onderworpen.

LUCERN, 1 November. Ons kanton heeft twee belangrijke vertogen uitgevaardigd. In het eerste betuigt het en te regt zijne verwondering aan de Vorort dat deze aan de andere staten geene mededeeling heeft gedaan van den Geneefschen opstand, in het tweede, aan alle staten van het eedgenootschap gerigt, weigert zij ronduit de nieuwe bewindslieden van Geneve te erkennen, als zijnde hunne benoeming gegrond op een onwettigen en roekeloozen opstand tegen het wettig geza.

Dit krachtdadig besluit van Lucern en zijne katholijke bondgenooten, daar niemand hunner zijne toetreding zal weigeren, schijnt ons toe in staat te zijn, het voornaamste resultaat te zullen verijdelen, hetwelk de radikalen zich van den Geneefschen opstand voorstelden. Wij gelooven, dat wij ons niet bedriegen, wanneer wij veronderstellen, dat behalven Neufchatel, wiens toetreding in deze zaak noodwendig door het katholijk verbond zal verkregen worden, St. Gale, Graauwbunderland, Schafhausen, Thurgau zelfs en welligt ook de andere kantons, wier vijandelijkheid hoofdzakelijk in hunne voorbedeelen tegen de katholijken gelegen zijn, insgelijks het pad zullen volgen hetwelk Lucern op zulk eene edele wijze heeft ingeslagen.

Van nu af schijnt de opstand van Geneve ons mislukt toe, althans volgens zijn eerste doel om eene stem te meer tegen het katholijk verbond te winnen. Tenzij eene of andere reactie te Geneve het werk der omwenteling vernietige, zal niet eene deputatie uit Geneve bij de Vorort gehoor verkrijgen; want niet een der kantons, die zich met de verklaring van Lucern zullen vereenigen, zal er in toestemmen, aldaar met die deputatie zitting te nemen. Daaruit zal naar alle waarschijnlijkheid volgen, het ontstaan van een radicaal verbond tegen over dat der katholijken, maar het laatstgenoemd zal veel sterker zijn dan ooit, om de eenvormigheid van zijn behoudend beginsel waarmede zich, alle godsdienstige belangen daargelaten, ook de bovengenoemde kantons uit staatkundige inzigten vereenigen zullen.

Men wil, dat de groote raad van Bern met bijna algemeene stemmen besloten heeft, dat ieder burger, die zijne opvoeding bij de jesuiten heeft genoten, van het waarnemen van alle ambten en bedieningen verstoken zal zijn.

Bij een der artikelen der constitutie van het koningrijk Griekenland wordt bepaald, dat de opvolger van Koning Otto de grieksche godsdienst moet belijden. Prins Luitpold die, volgens de geslotene overeenkomsten, zijn broeder Otto moest opvolgen, ingeval de Koning zonder kinderen komt te sterven, heeft thans zijn voornemen te kennen gegeven, om van de hem toegestane regten op de kroon afstand te doen, daar die vorst niet genegen is om zich aan eene voorwaarde, *sine quâ non* te onderwerpen. Dien ten gevolge wil Koning Otto thans als zijn vermoedelijken troonsopvolger voorstellen een prins van het huis van Oldenburg, waartoe de koningin zijne gemalin behoort."

ITALIE.

NAPELS, 18 October. Het *Dagblad der beide Siciliën* bevat het bekrachtigd handels- en scheepvaart tractaat van 4 Julij tusschen Oostenrijk en dit Koningrijk. Alle bijzondere voorregten zijn daarbij van wederzijde opgeheven, en de handel der beide Staten zal voortaan op volkomene gelijkheid gegrond zijn.

— Men schrijft uit Turin dd. 26 October, aan de *Augsb. Zeitung*; «Ik haast mij u te melden, dat het huwelijks-contract tusschen den hertog van Bordeaux en Prinses Theresia van Modena, voor weinige dagen onderteekend is. Het huwelijk zal den 30 October gesloten worden.»

Brieven van Opper-Italië melden, dat de overstroomingen in de steden Matera en Gravina vreesselijke verwoestingen hebben aangerigt. Men zegt, dat vele honderden menschen bij deze ramp het leven zouden hebben verloren; geheel de voorraad van granen zou verwoest, en het vee grootendeels omgekomen zijn. Het is te hopen, dat deze tijdingen overdreven zullen zijn.

TRENTE, 22 Oct. Sedert vele dagen vallen hier stortregens. Alle rivieren treden buiten hare oevers, en de vlakte gelijkt veel op een uitgestrekt meer. De nieuwe weg van San Martino naar Gondolo is door het water van de Adigo overstroomd. Het winterzaad is onherstelbaar verloren. De post-dienst gaat zeer ongeregeld en is van groote gevaren vergezeld De oude lieden herinneren zich niet, ooit zulk een ongunstig weder te hebben bijgewoond.

Ook heeft mee van Caïro berigt van vreesselijke verwoestingen door overstroomingen van den Nijl veroorzaakt. Geheel de maïs-oogst is vernield.

BELGIE.

BRUSSEL, 5 November. De dagbladen der oppositie berigten, dat het gouvernement de hooge en mindere ambtenaren des rijks heeft aangezegd, dat zij of zich aan de staatkundige vereenigingen, waarvan zij lid zijn, moeten onttrekken, of van hunne betrekking moeten afzien. Het feit is waar, maar wij hebben reden te betwijfelen of het die strekking hebbe, welke zekere bladen daarin willen zien. Het is, indien wij ons niet bedriegen, de bedoeling niet, de openbare ambtenaren het genot van een onzer constitutionnele vrijheden te ontzeggen, maar wat het gouvernement in den vorm van eene officieuse waarschouwing vraagt, is dat die mannen, welke aan de regering hunne medewerking verschuldigd zijn, geene vijandige houding tegen haar aannemen, en hare handelingen niet openlijk weerstreven en zich niet aansluiten bij genootschappen, die zich klaarblijkelijk ten doel hebben gesteld, haren gang te belemmeren.

— Men schrijft uit Luik van den 4 November, dat de beroemde redenaar, de Eerw. P. Lapordaire, gedurende den aanstaande vaste, in de hoofdkerk te Luik zal prediken, en dat wel elken Zondag van den vaste tot aan den zondag van den goeden herder. Eenige dagen geleden zou de Eerw. P. zijne komst aan Mgr. den Bisschop hebben gemeld.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 6 November.

Gisteren bij partij verkocht 120 ℔ Petersb. Rogge *f* 266; 118 ℔ dito *f* 250; 115 ℔ Archangel *f* 252; 120 ℔ dito *f* 266, alles in entrepôt.

Tarwe 128 ℔ o. Vries. *f* 353; 130 ℔ n. roode Gron *f* 348; 125 ℔ n. Vries. Smet *f* 320; 130 ℔ j. Vriesche *f* 350; 126 ℔ b. Poolsche *f* 350; 128 ℔ dito *f* 344 in ent.; 128 ℔ r. b. dito *f* 340, 342 in ent.

Rogge 118, 119, 120 ℔ Arch. *f* 265, 267, 270; 118, 119, 120 ℔ Petersb *f* 265, 267, 270; 119 ℔ Triest. *f* 260; 115 ℔ Riga *f* 255; 118 ℔ Archang. *f* 264, in ent; 120 ℔ Pruisische *f* 371; 119 ℔ Deens. *f* 258; 122 ℔ Stett. *f* 275; in cons.

Haver 84 ℔ j. fijne *f* 158.

Koolzaad, willig. Kromhorn £vl. 54. Op 9 vaten, Olie, in April £vl. 58; Sept. en Oct. 58; Nov. 57. *Lijnzaad*, een doen. Riga 107/8 ℔ *f* 310. *Raapolie* per 6/w. *f* 34; Vliegend 33, $\frac{1}{4}$; primo Mei $33\frac{3}{4}$, 34; Dec. $33\frac{1}{4}$, *Lijnolie* per 6/w. *f* 32; Vliegend 31; *Hennipolie* per 6/w. *f* 35; Vliegend 34. *Raapkoeken* 1040 *f* 70, 75. *Lijnkoeken* (harde) 104 *f* 10, 12.

SNEEK, 3 Nov. *Boter* *f* 41,50 à *f* 42,50; *Kaas* *f* 24,00 à *f* 30,50 Aanvoer van Boter 876 $\frac{1}{4}$ en 182 $\frac{1}{4}$ ton. Kaas 22964 N. pd.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

5 NOV.			gebl.	6 NOV. 4½ u.			
NEDERL., Werkel. Sch. à	$2\frac{1}{2}$	pCt.	$58\frac{15}{16}$	$58\frac{5}{8}$	à		
Dito Dito	3	»	$70\frac{11}{16}$	$70\frac{11}{16}$	»	$70\frac{5}{8}$	70
Dito Dito op resc.	3	»	71	71	»		
Dito Dito	4	»	$92\frac{5}{8}$	$92\frac{1}{4}$	»		
O. I, Leening	4	»	$92\frac{5}{8}$		»		
Amortis. Syndic.	$4\frac{1}{2}$	»			»		
Dito Dito	$3\frac{1}{2}$	»			»		
Handel-Maatschappij	$4\frac{1}{2}$	»	$173\frac{5}{8}$	$173\frac{1}{2}$	»	$173\frac{5}{8}$	173
Haarlemmermeer	5	»			»		
Aand. Rijn-Spoorweg	$4\frac{1}{2}$	»		$108\frac{1}{8}$	»		
Aand. Holl. S. M.		»			»		
BELGIE	$4\frac{1}{2}$	»			»		
Dito	$2\frac{1}{2}$	»			»		
Dito bij Rotschild	$2\frac{1}{2}$	»			»		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	$21\frac{7}{8}$	$21\frac{3}{4}$	»	$21\frac{11}{16}$	
Dito bij Dito onb. st.	5	»	$21\frac{5}{8}$	$20\frac{3}{4}$	»	$21\frac{5}{16}$	
Dito	3	»	$37\frac{1}{2}$	$37\frac{3}{8}$	»		
Dito Binnenl. à 6 m.	3	»	$32\frac{3}{8}$	$32\frac{3}{8}$	»		
Coupons Ardoins		»	19	$18\frac{5}{8}$	»	19	
Passive		»			»		
Deferred		»			»		
Fransche Uitgest.		»			»		
PORTUGAL, te Londen	3	»	$39\frac{7}{8}$	$39\frac{7}{8}$	»	$40\frac{1}{4}$	40
Dito Dito	4	»	$38\frac{7}{8}$	$38\frac{5}{8}$	»	$39\frac{1}{4}$	39
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»			»		
RUSL. Ob. H. 1798 en 1816	5	»	$104\frac{7}{8}$	$104\frac{3}{8}$	»		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	$104\frac{1}{2}$	$104\frac{1}{2}$	»		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	$97\frac{1}{4}$	$97\frac{1}{8}$	»	$97\frac{1}{4}$	
Dito bij Hope	4	»	$88\frac{5}{8}$	$88\frac{1}{2}$	»		
Dito bij Stieglitz en C°.	5	»	$87\frac{3}{4}$	$87\frac{3}{4}$	»	$87\frac{7}{8}$	
Cert. te Hamburg	5	»	$101\frac{1}{2}$		«		
Inschrijving in Assignat.	6	»			«		
Cert. van Dito	6	»		70	»		
POLEN, Certific.	4	»			«		
Dito Aand. met Loten fl 500		*f*			«		
Dito Dito fl 500		»			«		
AMERIKA, Phil. Bank	6	pCt.			»		
Dito	5	»			»		
Dito Bank-Actiën					»		

Oostenrijk, Metalliek 5 pCt. $104\frac{7}{8}$; Weenerb. bij Goll en C° $102\frac{5}{8}$; Napels, Certific. bij L. en B. $92\frac{1}{4}$; Mexico 21, $\frac{1}{8}$, 21 Peru $20\frac{3}{4}$; Grenada $20\frac{3}{4}$; Venez. 42, $\frac{1}{4}$; Grieken $5\frac{3}{8}$.

Koers van het Geld: Beleening 5 pCt., Proloog. 6 pCt. Wissel-Disconto 4 pCt.

Wisselkoers.

2/m. Hamburg 35.25; Zigt dito 35.62 5/10; 2/m. Londen 12 00; Zigt Londen 12,07 5/10; 3/m. Lisbon 41.75; 3/m. Porto 41.75; 2/m. Petersb 1.90.

SCHEEPSTIJDINGEN.

AMSTERDAM, 6 Nov. Het schip Wassenaar, kapt. Spiegelberg, van Batavia naar herwaarts, vertr. 24 Julij, was, volgens brief van het Nieuwe Diep van gisteren, met loodsen aan boord voor de wal. — Volgens brief van kapt Landzaat, voerende het schip Willem Barendsz, van hier naar Batavia, in dato 31 Oct., bevond hij zich toen in goeden staat, zeilende tusschen Portland en Goudstaart, aan boord was alles wel.

ROTTERDAM, 5 Nov. Aangaande het schip Drie Maria's kapt. Verbeek, van Canton naar herwaarts, met schade te Whampoa binnengeloopen, wordt van daar in dato 18 Aug. gemeld, dat hetzelve bezig was met repareren, en dat de kapitein hoopte tegen medio September gereed te zijn, om de reis voort te zetten.

CROONSTAD, 26 Oct. Kapt. de Haan, van Livorno alhier aangekomen, rapporteert op de Westzijde van Hochland gezien te hebben een kof welke onder water lag; vermoedelijk het schip Frouke, Kapt. Boomgaard, den 21 dezer van hier naar Groningen vertrokken.

MANDAHL, 14 Oct. Het schip Emmelina, Kapt. Lorentsen, van Heligenhafen naar Zaandam, is met schade te Fahnsund l. v. Egvaag binnengeloopen; is bezig te lossen.

MANDAHL, 24 Oct. Het schip Emma, Kapt. Nielsen, van Dantz. n. Amsterdam, is den 21 dezer met 4 voeten water in het ruim te Kleven binnengeloopen; moet lossen.

CUXHAVEN, 29 October. Het schip Maria, Kapt. Boldt, van Altona naar Schiedam, alhier met schade binnengeloopen is bezig de lading, waarvan een groot gedeelte beschadigd is geworden, te lossen

Gepraaid: den 5 October op 43° Breedte, 43° Lengte Venilia, Kapt. Meppelder, van Rotterdam naar New-York.

Den 1 November op ...... C. E. Kapt. Fridaij, van ...... naar Rotterdam.

ADVERTENTIEN.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.